

ost·ra·var

zpravodaj 3

pátek 2. 12. 2011

Dnes

10.00 CENCI
NDM - Divadlo Antonína Dvořáka

13.00 – 15.00 – 1. rozborový seminář –
COOLTOUR – Multižánrové centrum
– Černá louka

15.30 BLUESMENI
v Divadle loutek Ostrava – hraje
Divadlo Petra Bezruče

18.30 KONEC MASOPUSTU
NDM - Divadlo Jiřího Myrona

22.00 JUBILEUM
Komorní scéna Aréna

Mezi divadelníky a lidmi

Je neobyčejně zajímavé sledovat, jaké publikum do toho kterého divadla chodí. Spolehlivá metodika na to nejspíš neexistuje, ale každý jen trochu zkušenější divadelník chodič bude souhlasit, že jsou budovy, sály a často i jednotlivé inscenace, u kterých je jasně cítit, že mají své, často docela specifické a někdy dokonce i jako by nedivadelní publikum. Neumím sice přesně popsat, jak se liší publikum divadelní od nedivadelního, na úrovni pocitu to ale bývá až překvapivě rozlišitelné. »

A podobně se to má i s festivaly. Pár profláklých tváří sice bývá k vidění vždy a všude, o to teď ale nejde. Mám na mysli diváckou většinu, která u toho kterého podniku tvoří jeho charakteristickou atmosféru. Zatímco třeba hradecké publikum stále více připomíná návštěvníky některého letního rockového festivalu (přičemž samozřejmě nemám na mysli Dead Metal Kil'em All Fest), v Plzni se hosté zdají být rok od roku serióznější, starší a strážlivější. O „německém festivalu“ ani nemluvě, to je ze sociologického hlediska akce sama pro sebe. Ale zas dává alespoň jednou do roka dobrý důvod vypravit se na Vinohrady a zkusit si představit, jak asi vypadá tamní publikum, když se v té pozlaceně útulné budově zrovna nekoná divadelní festival, jehož návštěvníci vyhlížejí napůl jako divadelní kritici a napůl jako zaměstnanci rakouské ambasády nebo nižší management pražské pobočky Siemensu.

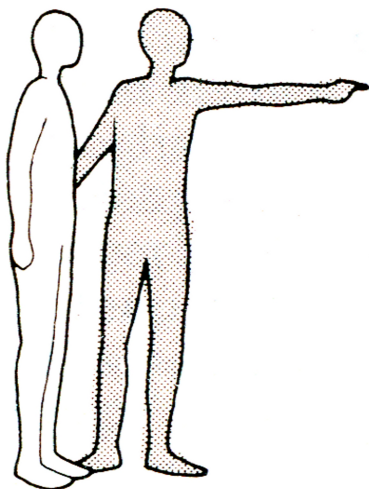
Z tohoto úhlu pohledu je samozřejmě OS-TRA-VAR zcela jedinečný. Normální lidé tu nemají co pohledávat, divadelníci si vystačí sami. A ještě ke všemu se všichni skupinkově znají, takže lze pozorovat hloučky pražské (pozor: vědci vyhlížejí jinak než damáci), olomoucké (ti se poznají podle toho, že mezi sebou mají někoho s kamerou) a brněnské (loni byli identifikovatelní podle Drozda, letos je to trochu potíží). To ale stále máme na mysli kluby a předsálí divadel. Zvláštností

OST-RA-VARu totiž je, že ve volném městském prostoru nelze na festivalové hosty prakticky narazit.

Sociologickým zlatým hřebem je nicméně na každém OST-RA-VARu debata. Asi nejsem sám, kdo si ji chválí i z čistě obsahového hlediska, přesto ale všem vřele doporučuji, aby se alespoň na chvíli na dění v sálku přecpaném těly, emocemi a nekompromisními názory zkusili podívat pohledem „normálního člověka“, který na debatu zabloudil třeba při hledání svého oblíbeného krejčího. Loni jsem si to vyzkoušel a byl to úžasný pocit. Schíza, jak se kdysi říkávalo v souvislosti s Léblovým Vojcemem.

Ti, kdo byli na OS-TRA-VARu minule, už možná tuší, k jaké pointě se chci dopracovat: nenápadná paní, která se po nesčetných debatních argumentacích „normálním divákem“ za normální diváčku hrdě prohlásila – a nikdo si v tu chvíli nebyl jistý, jestli je to pravda nebo jen skvěle zahraný vtíp – totiž přítomnému specializovanému publiku poskytla cosi jako referenční bod. Jako když přijdete do divadla a publikum je takové jakési nedivadelní. Jenže naopak. Koneckonců, čím víc divadelníků vás obklopuje, tím zdravější je si čas od času připomenout, že divadlo není středem vesmíru, ba dokonce ani středem Ostravy. Pouze OST-RA-VARu, což konec koneckonců taky není úplně marné.

VLADIMÍR MIKULKA

OBSAH

rozhovor s Januszem Klimszou ... 4 - 5
 rozhovor s Veronikou Lazorčákovou ... 6
 recenze ... 7 - 12
 kritická tabulka ... 13
 glosy, komentáře, zasláno ... 14-15

Zítřka

9.30 – 13.30 – 2. rozborový seminář –
 COOLTOUR - Multizánrové centrum –
 Černá louka

14.30 PROCES
 Komorní scéna Aréna

17.00 (POSTELE)
 Host festivalu – Bílé divadlo
 COOLTOUR - Multizánrové centrum –
 Černá louka

18.30 JEJÍ PASTORKYNĚ
 NDM - Divadlo Jiřího Myrona

18.30 MOSKVA → PETUŠKY
 Divadelní klub v Divadle Jiřího Myrona

22.00 – Společenské setkání – číše vína
 – Divadelní klub DJM

TIP DNE!

Básnické (i politické) roviny dramatu *Konec masopustu* našly v režiséru Januszi Klimszovi vnímavého čtenáře a citlivého interpreta. Střet prastarého rituálu masopustu s realitou stalinské doby vnímá zcela současně jako metaforu moderních dějin. A v tomto duchu jej také inscenuje. Výsledkem je divadelní „přebásnění“ Topolova textu, dílo přesné a subtilní jevištní imaginace i magie, která

zejména ve scénách masopustního průvodu promlouvá k archetypální zkušenosti člověka. Intenzivní divadlo magického realismu slibuje jedinečný divácký zážitek!

PETR HORÁK

Divák je podstatnou složkou představení

Rozhovor s Januszem Klimszou

S „hrajícím režisérem“ Januszem Klimszou jsme si povídali o režii a herectví, o práci na velkých scénách typu Divadla Jiřího Myrona i v komorních prostorách studiových divadel. Klimsza má bohaté zkušenosti a umí snadno přestupovat z role do role. Talentovaná režie a herectví ovšem vyžaduje i talentovaného diváka...

Diváci letošního OST-RA-VARu zhlédnou hned dvě Vaše režie – Konec masopustu a Marat/Sade. Popište prosím cestu, která ke vzniku obou inscenací vedla. Byly vám texty nabídnuty dramaturgií, nebo jste si je vybral sám?

Oba texty jsem navrhl sám. Oba jsou básnickými díly i filozofickými eseji a přitom jsou bytostně dramatické. Oba mají naprosto ojedinělou imanentní atmosféru. Cesta se dá těžko popsat. Je to dlouhodobý proces, dlouhodobá citová investice.

Obě dramata jste inscenoval na scéně Divadla Jiřího Myrona. Jak jste si poradil s tamějším prostorem? Nevnímáte parametry DJM jako něco, co vás při režijní práci limituje?

Jak jsem si poradil, není otázka na mne. Velké jeviště vyžaduje spektakulárnost a zároveň ji umožňuje. Některé texty na ko-

morním jevišti vyzní hluše. A naopak.

Sledujete ohlasy na vaše inscenace (recenze, názory diváků)? Jakou váhu jim přikládáte?

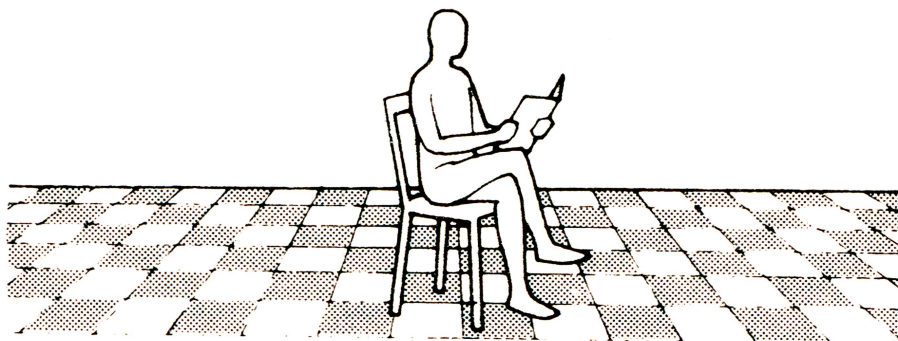
Sleduji názory diváků. Zajímá mě názory kolegů z branže. Recenze čtu, ale valný význam pro mne nemají.

Jistě nejsem sám, kdo pokládá váš Konec masopustu za mimořádně kvalitní inscenaci. Před samotným začátkem OST-RA-VARu jsem ji viděl dvakrát, při obou představeních však v hledišti sedělo jen několik desítek diváků. Čím si to vysvětlujete?

Nejsem osoba zcela adekvátní. Jsem ten, kdo pracuje na výrobě inscenace, nikoliv na jejím prodeji.

V inscenaci Moskva → Petušky se představujete i v roli herce. Jak se na jevišti cítíte?

Herectví jsem studoval dříve než režii, nevěnuji se mu tolik, ale

v režijní práci mi pomáhá znalost hereckého řemesla. Na jevišti se cítím dobře, kdo to nezažil, tomu se to těžce vysvětluje, kdo to zná, ví, o čem mluvím.

Privítal byste více hereckých příležitostí?

Záleží na tom, co by to bylo. Jsem naštěstí v situaci, kdy na tom nejsem existenčně ani jinak závislý. Dostal jsem nedávno jednu krásnou nabídku a zvažuji ji. Ne z pýchy (doufám), ale kvůli časovému vytížení.

Co je náročnější: inscenovat, nebo hrát?

Jsou to neměřitelné disciplíny. Inscenování je větší dřina bez přímé zpětné vazby. Opět – ten kdo nestál na velkém jevišti, nemůže zcela porozumět pocitům herce. Herectví má kořen v magii, v šamanismu. Jsou to věci mezi nebem a zemí.

Neměl jste v průběhu zkoušek nutkání mluvit do práce Tomáši Jirmanovi (režisérovi inscenace Moskva → Petušky)?

Ne. Užíval jsem si partnerství s kolegy. Ti měli mnohem větší motivaci do toho kecat. Já jsem relaxoval. Navíc je Tomáš laskavý režisér.

Tomáš Jirman se ocitl v pozici „hrajícího režiséra“. Takovouto dvojroli znáte velice dobře z vlastních zkušeností. Jaké jsou její výhody či úskalí?

Vidím spíše úskalí. Je to schizofrenní situace. Pokud ale máte dobrého partnera, či partnery, je to rozkoš. Spojení obou rolí je možné v komorním divadle, kde je herec v podstatě vším. Na velkém jevišti tato situace generuje spoustu problémů.

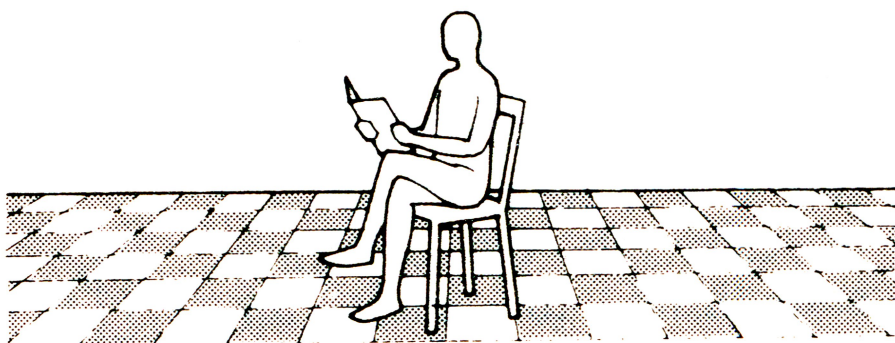
Existuje něco, co současné divadelní Ostravě schází?

Nechci mluvit za Ostravu, ale našemu divadlu by pomohl kvalitně vybavený prostor pro intimní produkce.

Nevím, zda máte čas současné ostravské divadlo sledovat. Pokud ano, našel byste ve festivalovém programu inscenaci, kterou byste čtenářům mohl doporučit?

Nerad bych takto selektoval. Nakonec můj vkus nemusí být kompatibilní se vkusem někoho jiného. Přeji divákům, aby si našli co nejvíc inscenací dle svého gusta. A přeji jim, aby byli talentovanými diváky. Neboť divák je podstatnou složkou představení.

PETR HORÁK

Veronika Lazorčáková

Další novou tváří činohry Národního divadla moravskoslezského je absolventka brněnské JAMU Veronika Lazorčáková, která se festivalovému publiku představila v inscenaci Marat/Sade.

Studovala jsi ve francouzské sekci prestižního Slovanského gymnázia v Olomouci. Začal se tvůj zájem o herectví utvářet na této škole, nebo šly impulzy odjinud?

Ty impulzy šly hlavně zevnitř. A pak už to člověka prostě nasměruje. Na gymplu jsem si ten zájem o divadlo začala akorát víc uvědomovat, taky například díky našemu divadelnímu souboru „Les Trétaux“, který jsme založili s profesorkou francouzštiny Valérie Hamelin.

Na JAMU jsi studovala pod vedením Oxany Smilkové, což je jako pedagožka i režisérka velmi výrazná a netradiční osobnost. Zнала jsi její práci ještě před JAMU, nebo bylo setkání s ní úplně novým objevováním?

Byl to krok do neznáma, jak pro mě, tak i pro ni. Zajímavý krok.

Nyní jsi profesionální herečka a máš možnost srovnat přípravu na tuto praxi. Dokážeš říct, jak moc se studium herectví s praxí propojovalo a kolik z něj si dnes do praxe odnášíš?

To je těžké. Když jsem studovala, neměla jsem žádnou možnost vyzkoušet si tzv. praxi například v podobě hostování v profesionálním divadle. V Ostravě se poprvé setkávám s opravdovou divadelní praxí a v podstatě se snažím uplatnit vše, co si ze studií odnáším. Takže se

mi studium herectví s praxí propojuje právě teď.

Brno je příjemné město, plné úžasných kaváren a dobrých divadel. Ostrava má také svá specifika a velmi dobré divadelní zázemí. Jak lehce nebo těžce se ti Brno opouštělo? Jsi s ním divadelně ještě nějak spjata?

V Brně jsem toho za ty čtyři roky spoustu zažila, a díky JAMU potkala fajn lidi, se kterými jsme neustále něco podnikali. Vzešla z toho například hudební kapela nebo divadlo Kočébr, se kterým jsme letos už podruhé vyjeli na kočování po vesnicích na Moravě, Vysočině a po Jižních Čechách. S Brnem jsem tedy stále dost silně spjata. V Ostravě to ale teď není zas až tak špatné, ni?!

Nyní jsi v angažmá NDM. Můžeš popsat průběh konkurzu a tvé pocity z něj?

Konkurz byl hodně uvolněný, představila jsem se a pak jsme si povídali o Čechovovi a taky dost o slepicích...

Co se ti na NDM líbí nejvíc?

Momentálně je to pan profesor Šimáček, se kterým pilně korepetujeme písně pro roli Soni v muzikálu Hole dupy, kde budu zaskakovat.

V čem tě v NDM můžeme vidět?

Ve hře Petera Weise Marat/Sade, kde hrají jednoho z pacientů psychiatrického ústavu v Charentonu nebo nově jako alternace v postavě Soni v muzikálu Hole dupy. Navíc s režisérkou Zojou Mikotovou připravujeme pohádku Sůl nad zlato od Boženy Němcové, kde se představím v roli vypočítavé princezny Liběny.

VERONIKA ŠTEFANOVÁ

Pornoplichta

Moravská děvčata, kypré tvary, rosolovitý pohyb špeku. To si asi představuje postava Režiséra Jana Vlase, když komponuje jednu z „ejzenšteinovsky“ precizních souloživých kolází ve svém pornofilmu. Co si ale představovalo autorské trio Tomáš Svoboda, Petr Kolečko a Petr Wajsar, když tvořili postavu i celý děj obscurního muzikálu *Pornohvězdy*? Možná kultovní erotickou scénu v loutkovém filmu *Team America* nebo snad něco mnohem pikantnějšího? Zahořklost vůči studiu na DAMU nebo naopak povýšenost nad oblastním divadlem obecně? Či se nechali zkrátka strhnout atmosférou tvůrčího procesu?

Z jejich počínání je těžké určit cokoli konkrétního. Pornohvězdy jsou inscenací, u které cynický humor, nadhled a nadsázka jednoduše upadají do nechtěné trapnosti a mnohdy se tak vymykají i zdravé vyšinutosti. Přehnaná míra znejišťování a subverze se v průběhu otočí proti autorům samotným. Závěr první poloviny provází otázka, co přijde po přestávce? Podobně jako u dalších Kolečkových projektů – například bezručovských *Britney Goes to Heaven* či kladenského *Jaromíra Jágra*, *Kladeňáka*. Jindy vzrušivé pohrávání si s diváckým očekáváním se tentokrát proměnilo ve znechucené

konstatování: „Co zase přijde?“. Druhá polovina poté otázku vyhroť tak obłudně, že nadšená děkovačka už nemůže nikoho vyvést z míry. Dokonce ani ty, kteří se jí sami tak rozjařeně účastní.

Téma incestu není v Kolečkových textech ničím výjimečným. Dokonce by bylo možné napsat, že se v něm roční (třeba v *Kauze Salome*). Když v *Pornohvězdách* souloží Vápeníkův Marek s plyšovým houpačím koněm, vytváří to bizarní obraz o člověku z branže, ale také komickou souvislost s logem festivalu. Právě takovéto drobné – ne již tak náhodné – narážky utvářejí celou strukturu inscenace. Wajsarova hudba odkazuje k filmové klasice (např. oslavná píseň z filmu Pekařův císař) nebo cituje styl českých pop-kulturních ikon. Nebojí se však ani zahraničních vlivů. Démonické, lehce zastřené pěvecké vstupy Ředitele Norberta Lichého patřily k hudebně nejtemnějším. Nejenom proto, že ředitel vzhledem připomínal orientálního bůžka.

Ač si Svoboda-Kolečko-Wajsar pohrávají s formálními postupy jednotlivých muzikálových podžánrů, parodie se jim často vzdaluje a zůstává nedořečená někde mezi karikaturou tvrdého porna a banálního muzikálu s nekonečně tupou rodnou zápletkou.

MARTIN MACHÁČEK

Redakční hodnocení

Macháček *** / *Mikulka* ***

Životní prostor vyměřený Davidovou hvězdou

Zatímco někteří účastníci festivalu se po pár hodinách spánku vrátili na své noční „místo činu“, do divadelního klubu Divadla Jiřího Myrona na představení Moskva-Petušky, druhá část publika se sešla v alternativním prostoru Divadla loutek: v arénovitě scéně, která po dvě hodiny vymezovala „Lebensraum“. Hru amerického autora Israele Horovitze, jenž velmi empaticky vykresluje možné osudy Židů po druhé světové válce, režiruje Marián Pecko.

Usazení v aréně sledujeme epicky vyprávěné příběhy, které se odvíjejí od fiktivní výchozí situace: někdy po druhé světové válce přichází kancléř s nabídkou, aby se šest miliónů Židů vrátilo zpět do Německa.

Ve středu variabilní scény stojí postel, symbol domova, zázemí. Od ní se herci (Lenka Macharáčková, Ivo Marták a Ivan Feller) rozbíhají do jednotlivých koutů arény, v nichž se odehrávají dílčí mikropříběhy. Židovská rodina z Ameriky přemýšlí nad cestou do Brém za prací, tím ale vezmou zdroj obživy rodilým Němcům a vyvolají tak potíže v brémských docích. Děti ze dvou zneprátených rodin (Němka a židovský Američan) se do sebe zamilují obdobným způsobem jako *Romeo a Julie*. Tematické linky příběhů navrátilých se Židů se postupně sbíhají, až se setkají na symbolickém spáleništi, pokrytém prachem z mrtvých (písek), který herci sme-

tou na hromadu pomocí hrábí, které po dopadu na hromadu písku vytvoří obrazec ve tvaru židovské hvězdy.

Se symbolikou pracují herci v mnoha rovinách: na scéně jsou po celou dobu přítomny kufry evokující cestu – ať již do koncentračního tábora, či zpět do Německa. Zároveň je ale kufr využit jako hrací prostor pro loutkovou scénu. Herci vyprávějí děj a jednotlivé scénky sehrávají s loutkami rozličných druhů nebo se zástupnými předměty (hole s klobouky znamenající dav lidí), některé výstupy jsou pouze činoherní. V práci s loutkou sice režie i účinkující předvádějí nepřeborné množství nápadů (např. držení vodící loutky znázorňující hajlujícího muže pozdviženou pravou rukou herce), v několika případech už jich však bylo příliš (např. dvě postavičky Kena v autě značky Hello Kitty či vycpané kostýmy). V některých tematických rovinách by bylo možné text o něco zkrátit (zejména v rovině pracovních bojů o místa v docích).

Prostřednictvím scénického řešení či střídáním rozličných typů loutek se inscenátorům podařilo nabídnout víceúhlý pohled na problematiku vysídlení Židů, transportů do koncentračních táborů a obtíží, které je čekaly při návratu. Atmosféru podpořil také klavírní hudební podkres, přispívající ke gradaci napětí. I přes závažnost tématu není ostravské zpracování hry *Lebensraum* pouze jednostranným smutným pohledem na minulost.

IVA MIKULOVÁ

Redakční hodnocení

Mikulová *** / Štefanová ***

Všechno se má dít pomalu a nepravidelně

Nedramatický text, nedivadelní prostor a hektolitry alkoholu, to jsou atributy, které určují inscenaci *Moskva-Petušky*. Není to poprvé, co se Národní divadlo moravskoslezské rozhodlo k inscenačnímu projektu mimo svá rozlehlá jeviště i mimo komorní scénu zkušebny (třeba v *Pěně dní* nebo v *Romanci pro křídlovku*).

Právě nedivadelní prostor Divadelního klubu Jiřího Myrona hraje v inscenaci *Moskva-Petušky* velmi důležitou úlohu. Ač to může v případě velké kamenné scény jako je NDM znít poněkud úsměvně, v rámci úzké skupiny činoherního souboru divadla vzniklo povedené kolektivní autorské site-specific dílo, které dokáže oslovit, pobavit, vyprovokovat k zamyšlení a ve finále možná i opít.

Komorní inscenace účinně sbližuje herce s diváky, sedícími v improvizovaném hledišti vytvořeném z hospodských stolů a lavic. Další dřevěné lavice a stoly naskládané u oken Divadelního klubu připomínají sedadla ve vagonu a hranice mezi jevištěm a hledištěm se tak snadno stírají. Ve chvíli, kdy kolem vás chodí herci a s boдрými ruskými pokřiky rozdávají sklenky s vodkou, dochází ke krátkému, leč příjemnému přátelskému prolnutí obou stran.

Alkohol – metla lidstva! V případě Jerofejevy knihy *Moskva-Petušky* dokonalá inspirace pro existenciální a surrealisticky laděnou novelu, jejíž lyricko-epický charakter je zachován i v inscenaci. Řada monologických promluv protagonisty Venečky si udržuje filozofický přesah. Leč všeho s mírou, což platí i pro filozofické úvahy o životě a smrti. Každá zmínka zavánějící metafyzickým transcendentnem je přebita alkoholovým oparem a nad ním se vznášejícím dobře načasovaným vtipem – někdy intelektuálně laděným, mnohdy perverzně oplzlým – a oba druhy humoru se tu pojí ve vláčné opilecké symbióze.

Slzy, smích, kocovina i delirium, vše na jednom malém prostoru, kontinuálně proléváno vodkou, rumem i pivem, v podstatě vším, co teče a obsahuje alkohol. Civilní prožitek opileckého stavu, který je základním výrazem všech interpretů, byl natolik důvěryhodný, že jejich sledování zamotalo hlavu a jazyk i mně.

Vše se děje pomalu a nepravidelně, od začátku až do konce. Alkohol je tekutina, která se stává pohonným motorem lidského individua na cestě „tam a zase zpět“. Nikoli krev, ale víno protéká žilami hlavního hrdiny. S pohledem na Katedrálu Božského Spasitele je Venečka obřadně prolit červeným vínem a zašpuntován. In vino veritas!

VERONIKA ŠTEFANOVÁ

Redakční hodnocení

Štefanová ***** / Macháček ***** / Mikulka **** / Zahálka ****

Síla herectví

Rodinná slavnost Thomase Vinterberga byla vůbec prvním filmem natočeným podle proslulého manifestu Dogma 95 (Vinterberg a Lars von Trier jsou ostatně jeho hlavními autory), z čehož plyne její formální syrovost: natáčelo se v reálu, bez použití stativu, zvuk je snímáný přímo na place, nesmí se použít hudba atp. Nebýt chmurného tématu a vyhrocené atmosféry, mohla by se filmová verze vcelku snadno tvářit jako domácí video z rodinné oslavy.

Podobně „realistní“ je ovšem i filmový scénář. V útržcích zachycuje vždy několik současně probíhajících dějů, jednotlivé epizody nijak nadměrně nepointuje, témata a traumata se valí jaksi neuspořádaně a dialogy jsou skutečně spíš „ze života“ než ze zručně napsané konverzační hry; život určitě není dobře udělaná hra. S vědomím toho všeho jsem byl velice zvědavý, co se dá s takovým nezávislým dánským filmem provést v divadle – a hlavně co se s ním dá provést v Divadle Petra Bezruče, jehož herecký styl a poetika nejsou zrovna civilní.

Divadelní adaptace se zdá být filmu až překvapivě věrnou. Jakoby se František nemohl rozhodnout, nakolik se bude snažit o invenční „zdivadelnění“ a nakolik se omezí jen na precizní herecké divadlo s oním nádechem civilnosti, ale

i s velkými emocemi, které s sebou námět filmu nese.

Jistě, máme tu několik důvtipných výtvarných, hudebních či režijních nápadů (ubrus, pod nímž zmizely stoly, si budu pamatovat dlouho) nebo třeba stylizované pojetí postavy německého obřadníka Helmuta, kterého Jan Vlas hraje coby zábavného a zároveň zlověstného konferenciéra. Z větší části ale sledujeme bezručovský herecký ansámbl obsazený vesměs „po typu“ do rolí členů rodiny. Hrají (znamenitě!) většinou v rovině velice podobné té filmové: sice s leckdy vypjatou emocí, ale vesměs relativně civilně. I výtvarné řešení je strohé, ale s občasnými metaforickými nápady: zatímco třeba cestovní taška je prostě cestovní taška, dopis na rozloučenou je zpodobněn kousky černého papíru, které se poeticky sypou na scénu.

O požitek z vysoce estetizovaného divadelního tvaru tu nejspíš nejde. Proč tedy měla *Rodinná slavnost* takový divácký ohlas? Jeden kolega to vyjádřil přesně: „*Je to krása, když někdo má skvělý herce a nechá je hrát.*“ Mám sice dojem, že stejně tak dobře bychom sílu bezručovského herectví mohli obdivovat v inscenaci nějakého divadelně i tematicky zajímavějšího textu, ale čert to vem: za vidění *Rodinná slavnost* věru stála.

MICHAL ZAHÁLKA

Redakční hodnocení

Zahálka **** / *Macháček* ***** / *Malčíková* ***** / *Mikulka* **** / *Pacáková* *

Nikdo ven, dovnitř jen náhodou

Nad všemi visí hrozba morové nákazy. V době epidemie musí být obyvatelé domu zabeďnění uvnitř společně s nevítanými hosty, kteří se jim do domu vloupali. Od nynějška nemohou být oddělení, jejich životy se střetly a oni jsou donuceni se sžít. Společné bytí je zásahem do života, který je všechny navždy poznamená.

U anonymní paní, pána, muže a dívky se odhalují pravé identity a charaktery. Když skončí doba „otukávání“, něco začíná skřípat, situace se vyhrocují. Mění se životní pozice, přehodnocuje se postavení v malé společnosti. Z nejistých pozic se dostávají do pozic vůdcích, těch, kdo ovládají situaci. Z nadřazených se proměňují v nuzáky, počáteční odtažitost se na konci mění v obětování pro druhého.

Navenek se musí potýkat s vydíráním, krádežemi, nekalými obchody, lží, intrikami. Přitom se ale s elegancí, jemností, něžností, opatrností a lehkostí odhalují niterné pocity - potlačené chťice, skryté vášně, nenaplněné tužby, zvířecí pudry, choutky, přitažlivost a vzrušení.

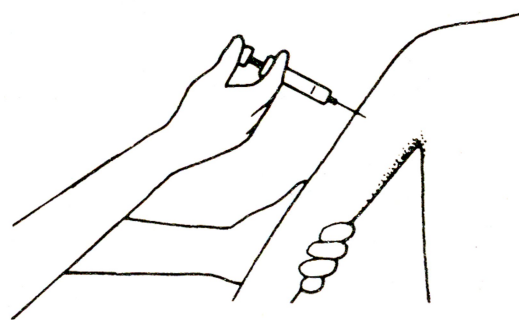
Jako musí prázdné duše zaplnit jejich prehistorie, aby se staly plastickými postavami, musí prázdný prostor zaplnit herci. Na scéně je jen dřevěná konstrukce postele bez roštu, matrací a ložního prádla. Marné je neustálé umývání země - s obrovskou blechou vrytou

do podlahy - je to marný boj s neodstranitelnou špínou v podlaze, která se za žádnou cenu nedá umýt. Bílý poprašek všude kolem podlahu zas a znova znečišťuje.

Inscenace dokládá sílu textu autorky Naomi Wallace, ovšem především překlad Andrey Hoffmanové volí spojení těch správných slov, která pohromadě dokáží evokovat hnus, strach, či bolest, s větší razancí a dopadem, než kdyby tato slova byla vyřčena obecněji.

Text byl podroben čisté režii Petera Gábora, vzájemná souhra a preciznost herecké práce všech pěti protagonistů, kterým je vlastní práce v bezprostřední blízkosti diváků a poradí si i s diváky v naddimenzovaném sále, to jsou nejsilnější vlastnosti inscenace. Vše, co se říká nebo odehrává, má v inscenaci své pevné místo, naprosto nic není rušivé či nadbytečné a stává se součástí výstavby výsledného tvaru.

MICHAELA MALČÍKOVÁ

Redakční hodnocení

*Malčíková **** / Mikulová *** / Štefanová ****

La rage!

Píši obhajobu *Marata/Sade* v Národním divadle moravskoslezském, ač sama přesvědčená, že Klimszova inscenace obhajoby nepotřebuje.

O přestávce opustila předposlední představení dnešního dne dobrá třetina, nebo snad dokonce polovina diváků. Program letošního OST-RA-VARu opravdu nenechá diváka ani na chvíli vydechnout, publikum to tedy bylo již značně unavené. Na druhé straně se návštěvníci tohoto festivalu obvykle řadí mezi ty poučené, divadlu nakloněné, a spíše vstřícné. Na nějakou „vnější“ příčinu se tedy odvolávat asi nedá.

Všichni se zřejmě shodneme, že Weissova hra s neobvykle dlouhým názvem není čtením do vany. Její porozumění vyžaduje znalosti dějin, soustředění a mnohdy i pomoc teoretických rozborů. Vynaložit toto úsilí se však vyplatí. Weissův text je sofistikovaný, vtipný a hlavně provokuje k hlubokým úvahám. Verše Kunderova překladu plynou hladce, a kdyby toho bylo málo, rytmus a tempo dodávají hudební vstupy.

Inscenace Janusze Klimszy nás zve do lázeňského sálu léčebného ústavu, přesně jak Weissův text žádá. Weiss chtěl na jevišti hudebníky a Klimsza mu je dává. Živá hudba doprovází zpěv i mluvené slovo a skvěle doplňuje bohatost výpravy i herectví.

Výprava i kostýmy jsou nákladné. Svou pestrostí a „překompo-

novaností“ připomínají dobové fotografie masových scén z MCHATu. Trio muzikantů, pódium s Maratovou vanou, dřevěné lavice diváků pacientů, „tribuna“ ředitele ústavu s křesly potaženými igelitem, markýzovo křeslo, somnambulní Cordayová, klaun – vyvolávač, záchvaty pacientů a zákroky ošetřovatelů, výrazně odlišené kostýmy, které ale patří do jedné doby a jednoho ústavu: Pastva pro oči, která je oprávněná, nemá-li se divák v množství postav ztratit.

Herci mají na zaplněném jevišti své místo, a jakkoliv jsou situace energické, nikdy o sebe neškobrtnou. Všichni po celou dobu hrají. Kdekoliv oko spočine, naskýtá se mu zajímavý obraz. Hlavní postavy se v davu neztrácí, především zásluhou důsledné kompozice hereckého projevu. Na téhle inscenaci by bylo možné popisovat stovky detailů, to ovšem rozsah festivalového zpravodaje neumožňuje.

Zaslechla jsem z řad diváků přirovnání Marata/Sade k Amadeovi, kterého jsme mohli vidět včera, konkrétně množstvím detailů, které nevytvářejí komplexní celek. Já ale nesouhlasím! Marat/Sade je na rozdíl od vnějškově efektního Amadea obdivuhodnou inscenací, která klade na diváka nároky. Odměňuje se mu však tím, že si zaslouží dvojí i trojí zhlédnutí, a věřím, že stejně jako Weissův text poodhalí pokaždé něco nového.

PAVLÍNA PACÁKOVÁ

Redakční hodnocení

*Pacáková ***** / Macháček ***

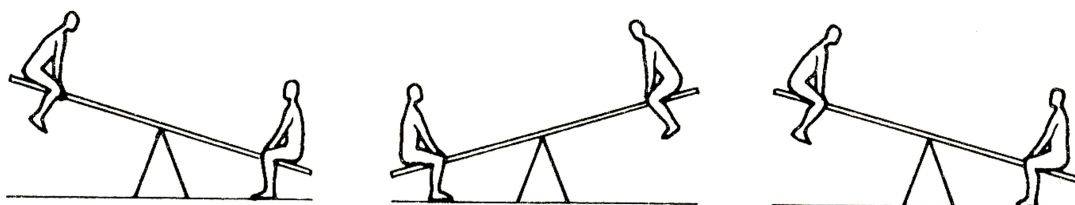
	<i>Moskva Petušky</i>	<i>Rodinná slavnost</i>	<i>Blecha</i>	<i>Marat Sade</i>	<i>Lebensraum</i>
Josef Herman	•••••	•••	•••••	—	••
Vladimír Just	•••••	•••••	••••	•	•••
Jan Kerbr	••••	••••	••••	•••	•••
Tatjana Lazorčáková	••••	•••	•••••	•••	••
Pavla Bergmannová	—	••••	••••	••	•••
Roman Sikora	—	••	••	••••	—
Lenka Šaldová	•••••	•••	•••••	—	••

Mám radost, že se tady s divadelními kritiky a teoretiky z celé republiky opět scházíme, a můžeme tak srovnat naše dosavadní divadelní zkušenosti. Je pak zajímavé porovnávat inscenované hry, které se hrají na různých místech republiky. Rodinná slavnost v podání souboru Divadla Petra Bezruče je podle mě o dvě třídy víc než v podání Činoherního klubu. V případě Gottlandu Národního divadla moravskoslezského se taky možná shodneme, že je na tom lépe než ten Štindlův ve

Švandově divadle v Praze. Neplatí to ovšem pro Pornohvězdy, které stojí spíš až za pražskou verzí.

Hovoří se o tom často, ale já se k tomu opět připojuji: jsem moc ráda, že OST-RA-VAR přetrvává a máme během krátkého času možnost vidět spoustu dobrých představení. České kritice se v posledních letech znemožňuje cestovat po republice, protože na to nejsou peníze. OST-RA-VAR je jedním z možných východisek z této situace.

J.P. KRÍŽ

Justův zápisník

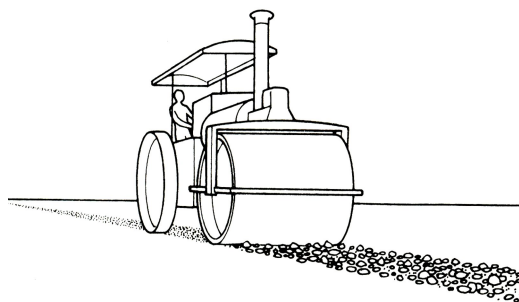
O pohodlí

Je hezké, že si jeden z šéfredaktorů v úvodním zpravodaji zapoví „otomování“ („Zpravodaj není pouze o redakci, jak bychom napsali, kdybychom se takto hnusným vazbám nevyhýbali jako čerti kříži“). V tomtéž čísle však vzápětí druhý z šéfredaktorů vede rozhovor s mladým nadějným loutkohercem, který říká: „Dnešní doba je o pohodlí.“ To není nic proti šéfredaktorům, to je jen o nevykořenitelnosti vazby, která nad jiné dokládá, že dnešní doba je opravdu o pohodlí myslet bez klišé.

Pornohvězdy

Říkat slepenci písniček, jehož základním dramaturgickým principem je oslí můstek, muzikál – to je terminologický nesmysl. Parametry muzikálu snese jakž takž poslední třetina opusu (u Bezručů druhá půle představení), která zase trpí tím, že má asi čtyři konce, jejichž parodický potenciál se žel vyčerpá hned při prvním. Nejsmutnější na tom je, že kus má docela veselý rozjezd (zhruba prvních dvacet minut), pak parodie pokleslosti sama spadne do pokleslosti skutečné, a rochní se v ní zálibně (s výjimkou vánoční pointy) až do konce. Zejména do přestávky je to donekonečna nastavovaná kaše, s přibývajícímí minutami řidší a řidší, a dál to nechci popisovat, mám-li zůstat spisovný...

VLADIMÍR JUST

Moskva – Petušky. Básnivá, snová, rozverná a nádherně bláznivá hříčka opět rozjařila jemné, precizní „ostravské“ herectví. Tomáš Jirman s kolektivem přátel rozehrál ty nejbizarnější podoby alkoholismu. Smutné konstatování, že ten kdo pije musí pít ještě víc, aby na závěr zjistil, že bez pití nevydrží, sehráli tak grandiózně a absurdně, že jsem nevydržel a dal si hned taky něco. Tetelení z hereckého umu pokračovalo Rodinou slavností. Plné nasazení souboru Bezručů se pro mě setkalo s daleko silnější a štavnatější výzvou než tak často citované Pornohvězdy. PS: Františák je srdcerváč!

MARTIN MACHÁČEK

Výstava k inscenaci Marat/Sade

Pod názvem „Divadelní šílenci objektivem Radovana Štastného“ se skrývá putovní výstava, která vznikla u příležitosti říjnové premiéry inscenace Marat/Sade - od včerejška je k vidění v pasáži ostravské Městské knihovny (to je ta pasáž, v níž sídlí i Aréna). Vřele doporučujeme ke spatření, třeba cestou do hlediště Arény.

Na festivalu OST-RA-VAR jsem potřetí a poprvé mám pocit, že je to více o herectví než o režii. Předchozí ročníky se mi zdálo, že se chodí více na režiséry, jako je Jan Mikulášek nebo Janusz Klimsza. Ale za poslední dva dny nabývám pocit, že se to letos obrací více k hercům. Navíc na mnohých z nich je vidět, jak se profesně posunují a zlepšují.

MARTIN ZAVADIL (FF UP)

Malá blška dokáže všetko. Prinútiť psa naháňať chvost, infikovať celé národy. Tak, ako tá malá mrška, ktorá svojou prostorekostí dokáže infikovať súkromný svet manželského páru, a neskôr bez problémov zabíť. Čo sa to s tými deťmi deje? Ledva sa to naučí chodiť, a už to spriada naivné intrigy. Keby len tie deti vedeli, že bez týchto intrigánskych vlastností sa dnes dá prežiť len veľmi ťažko.

MILO JURÁNI (VŠMU)

Festivalové publikum, které hýká nadšením u Pornohvězd, si jistě nezaslouží nic jiného, než davový (koneckonců jsou to všechno vypjatí individualisté) úprk z inscenace hry Marat/Sade, jednoho z největších dramát 20. století, které se u nás nehrálo přes 20 let. Nejspíš z podobných důvodů došlo k davově-individualistickému úprku.

ROMAN SIKORA

V případě inscenace Marat/Sade mi přišlo, že mezi hledištěm a jevištěm bylo tlusté plexisklo a vůbec neprobíhala žádná komunikace mezi těmito dvěma prostory, za což částečně může nevhodné uspořádání scény.

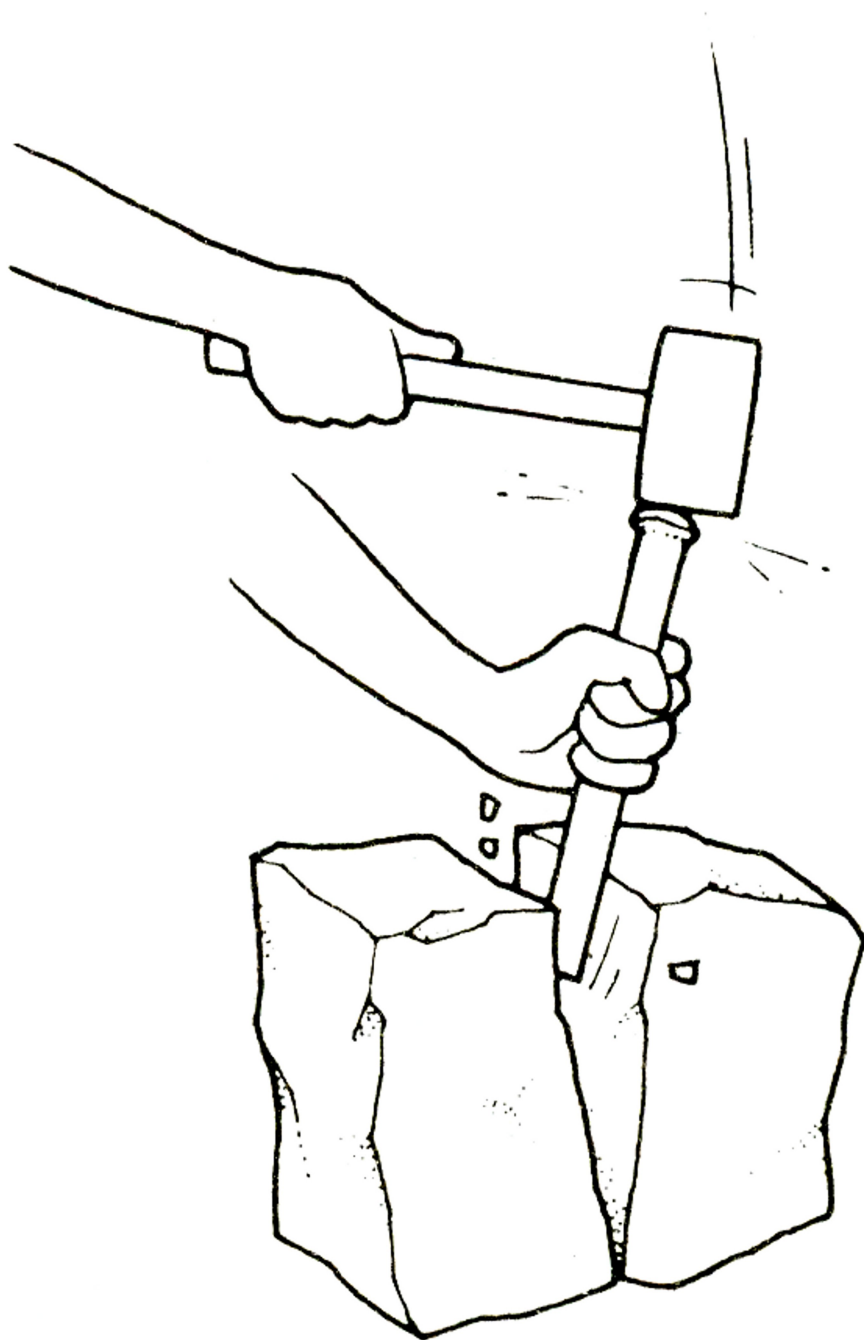
KATEŘINA VLČKOVÁ (FF UK)

Já mám velmi rád autentické divadlo, ale v případě inscenace Moskva-Petušky jsem si uvědomil, že inscenovat hru v nedivadelním prostředí samo o sobě nestačí. Může to dobře vyznít prvních patnáct minut, ale pokud to nemá energii a nápad, tak to pro diváka přestává být zajímavé. Podobný styl jsem viděl na Divadelné Nitre v případě Alföldiho Příběhů z Dolního Bavorska nebo litevského souboru, který přivezl Gorkého Na dně. Obě inscenace měly nápad i energii a něco mi sdělovaly. Moskva-Petušky mi ve srovnání s nimi přišla jako kultivovaná nuda.

KAROL MIŠOVIC (VŠMU)

Na OST-RA-VARu mě letos překvapilo, že ve většině představení je využitý narativní princip. A kdybych měla najít slova, jak pojmenovat první dva festivalové dny, tak je to „vyrovnávání se s minulostí“, ať už tou starší nebo novodobou.

ZDENKA PAŠUTHOVÁ (VŠMU)

Šéfredakce: Vladimír Mikulka - Veronika Štefanová

Redakce: Petr Horák (ext.) - Martin Macháček - Michaela Malčíková - Iva Mikulová
- Pavlína Pacáková - Michal Zahálka

Grafik: Michal Zahálka

Festival pořádá činohra Národního divadla moravskoslezského ve spolupráci
s Komorní scénou Aréna, Divadelní společností Petra Bezruče a Divadlem loutek
Ostrava za podpory statutárního města Ostravy.